

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Bónis Ferenc ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű, III. rendű felpereseknek a ... jogtanácsos által képviselt alperes ellen szolgálati idő kedvezményes számítása iránt a Szombathelyi Munkaügyi Bíróságon 1.M.235/2009. szám alatt megindított és másodfokon a Vas Megyei Bíróság 8.Mf.20.010/2010/8. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperesek által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Vas Megyei Bíróság 8.Mf.20.010/2010/8. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felpereseket, hogy tizenöt nap alatt fizessenek meg az alperesnek egyenként 8000 (nyolcezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felülvizsgálati eljárás illetékét az állam viseli.

I n d o k o l á s :

A felperesek hivatásos szolgálati viszonyban álltak az alperessel. Az I. rendű felperes 1995. május 1-től, a II. rendű felperes 2000. február 1-től, míg a III. rendű felperes 1996. szeptember 1-től teljesített szolgálatot a Bűnügyi Technikai Osztályon bűnügyi technikus beosztásban.

2008. december 29-én előterjesztett szolgálati panaszukban, majd annak elutasítását követően benyújtott keresetükben 1996. szeptember 1-től (a II. rendű felperes 2000. február 1-től) 2005. december 31-ig szolgálati viszonyban eltöltött idejüket kedvezményesen, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) 329. § (1) bekezdés c) pontja alapján 1,2-szeresen kérték számítani.

A Szombathelyi Munkaügyi Bíróság 1.M.235/2009/18. számú ítéletével

az alperes szolgálati panaszt elutasító határozatait megváltoztatta és megállapította, hogy az I. rendű felperes 1996. szeptember 1-től 2005. december 30-ig, a II. rendű felperes 2000. február 1-től 2005. december 31-ig, a III. rendű felperes 1996. szeptember 1-től 2005. december 31-ig terjedő időre jogosultak a szolgálati idejük 1,2-szeres számítására.

A megállapított tényállás szerint a felperesek munkaköri leírása azonos volt és azonos szolgálati feladatokat láttak el. Bűnügyi technikusként veszélyes anyagokat kezeltek, tároltak, vegyszeres nyomkutatót végeztek, ismeretlen eredetű anyagokat vizsgáltak, munkájuk során biológiai eredetű maradványokkal kerültek közvetlen kapcsolatba. A helyszíni szemlék során egészségre ártalmas vegyszerekkel, valamint az egészséget veszélyeztető egyéb anyagokkal dolgoztak, esetenként holttesteket vizsgáltak, részt vettek a holttestek boncolásában. 24/48-as szolgálati beosztás során napi szinten 3-8 helyszínelésük volt, a Robotzsaru statisztikai adatai szerint átlagban a bűnügyi helyszíni cselekményeknél 2,5-6 órát töltöttek krimináltechnikai tevékenység végzésével. A helyszíni szemlék látványa és a váratlan, helyszínen jelentkező események feldolgozására stresszoldó tréningeket szerveztek a bűnügyi technikusok részére.

A feltárt tényállás alapján a munkaügyi bíróság megalapozottnak fogadta el a felperesek hivatkozását, mely szerint a beosztásuk fokozottan veszélyesnek minősül, mert megállapítható a Hszt. végrehajtásáról szóló 140/1996.(XII.31.) Korm. rendelet (R.) 22. §-a, valamint 1. számú melléklete szerint az 1. pont szerinti „vegyi anyagok”, az 5. pont szerinti „pszichikai ártalmak”, valamint a 8. pont szerinti „biológiai kóroki tényezők” egészségkárosító kockázatok fennállása a szolgálati tevékenységük ellátása során.

A munkaügyi bíróság jogi álláspontja szerint a R. 25. § (1) és (4) bekezdése szerinti feltételek is fennálltak, mert e három pont alapján végzett felperesi tevékenység elérte a napi szolgálatteljesítési idő több mint 50 %-át.

A munkaügyi bíróság érdemi döntése meghozatalakor értékelte azt is, hogy a felperesek részére meghatározott időszakban az alperes veszélyességi pótlékot folyósított, és több perbeli irat, jelentés is alátámasztotta a belügyi technikai osztály elhelyezése körülményeit, annak hiányosságait, a fokozott veszély fennállását, amely csökkenthető ugyan, de nem zárható ki.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró Vas Megyei Bíróság 8.Mf.20.010/2010/8. számú ítéletével a munkaügyi bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperesek keresetét elutasította.

A másodfokú bíróság a tényállás alapján helytállónak találta a

munkaügyi bíróság R. 22. §-a valamint 1. számú melléklet 1.5. és 8. pontjaiban meghatározott egészségkárosító kockázatok közötti szolgálatteljesítés fennállása tekintetében levont jogkövetkeztetését, melyet lényegében az alperes sem vitatott.

A másodfokú bíróság ugyanakkor nem értett egyet a munkaügyi bíróság Hszt. 85. § (2) bekezdésére vonatkozó jogértelmezésével és azzal a kifejtett jogi állásponttal, mely szerint a felpereseknek e rendelkezés szerinti hat óra szolgálatteljesítési idő 50 %-át kellett egészségkárosító kockázatok között teljesíteni.

A másodfokú bíróság ítélete indokolásában kiemelte, miszerint a felpereseknek kellett a Pp. 164. §-a alapján bizonyítani, hogy a betöltött beosztásuk egészségkárosító kockázatoknak kitett beosztás és a napi szolgálati idejük 50 %-át eléri az egészségkárosító kockázatok közötti szolgálatteljesítési idejük. E körben a másodfokú bíróság értékelte, hogy a munkaügyi bíróság megfontolásra ajánlotta a felpereseknek munkahigiénés szakértő igénybevételét, amely szakértői bizonyítással a felperesek elvi okból nem éltek.

A másodfokú bíróság részbizonyítás keretében beszerezte azokat az iratokat (parancsokat, szerződéseket, bérjegyzégeket), melyek igazolják, hogy a felperesek mikor, milyen összegű veszélyességi pótlékban részesültek, annak tisztázása érdekében, hogy az alperes a tényleges szolgálati időn belül milyen időt ismert el a pótlék folyósítása alapjául szolgáló tevékenységre. E körben felhívta a felpereseket a könyvszakértői bizonyítás szükségességére, azonban a felperesek bizonyítási indítványt nem terjesztettek elő. Ezért a másodfokú bíróság nem találta bizonyítottnak a szolgálati idő kedvezményes számítására a R. 25. § (1) bekezdésében előírt feltétel fennállását és a bizonyítási teher alkalmazásával a felperesek keresetét elutasította.

A jogerős ítélet ellen a felperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezését és a munkaügyi bíróság ítéletének helybenhagyását kérték.

Érvelésük szerint a veszélyességi pótlék folyósításával az alperes nemcsak a fokozott veszélyt ismerte el, hanem azt is, hogy a R. 23. § (1) bekezdése szerinti időtartamban vannak kitéve a fokozott veszélynek. Miután e szakaszban a Hszt. 85. § (2) bekezdésére van visszautalás, amely azt írja elő, hogy fokozottan veszélyes szolgálati beosztás esetén az ilyen tevékenységre fordítható napi szolgálatteljesítési idő nem haladhatja meg a 6 órát, így a felperesek szerint ebben a hatórás összefüggésben értelmezendő az előírt 50 %-ot meghaladó mértékű napi szolgálatteljesítési idő. Ilyen értelmezésben viszont a tényállásban megállapított munkaköri feladatok teljesítése során ez a mérték igazolt. Ezzel ellentétes tényszerű és objektív bizonyítékot az alperes becsatolni nem

tudott.

Ezen túl a felperesek szerint a per során az is bizonyítást nyert, hogy a napi szolgálatteljesítési idejük 50 %-át - a Hszt. 85. § (2) bekezdésében foglalt hatórás munkavégzési korlát nélkül - azaz 12 órát meghaladóan voltak kitéve a veszélyességi tényezőknek.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése értelmében kizárólag a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta. Így a felülvizsgálati eljárásban nem volt vitatott, miszerint a felperesek beosztása egészségkárosító kockázatoknak kitett, fokozottan veszélyes szolgálati beosztás, amelyből azonban még nem következik a perbeli időszak tekintetében a szolgálati idejük kedvezményes számítására vonatkozó igényük megalapozottsága.

A Legfelsőbb Bíróság hasonló tárgyú ügyekben kifejtette, hogyha a Hszt. valamely kedvezményre, így a szolgálati viszonyban töltött idő 1,2-szeres szorzóval számítására való jogosultságot szigorúan körülhatárolt feltételekhez köti, a törvény későbbi, a kedvezmény kiterjesztését célzó, a feltételeket megváltoztató módosítása a korábbi feltételek eltérő értelmezését nem eredményezheti (BH 2010.193.).

A szolgálati viszony kedvezményes számításának jogalapját a Hszt. 329. § (1) bekezdés c) pontjának utolsó mondata szerint 2006. január 1-jét megelőzően „a fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásokban” történő szolgálatteljesítés, míg 2006. január 1-jét követően „a fokozott igénybevétellel járó beosztásokban szolgálatot teljesítő végrehajtói feladat” ellátása teremtette meg. Következésképpen a törvény a kedvezményes számítást a módosítás előtt szigorúbb feltételhez kötötte, amittől nem lehet eltekinteni, és a perben épp azt kellett a bíróságoknak vizsgálni, hogy a felperesek ténylegesen és kétséget kizáróan megfeleltek-e 1996. szeptember 1. illetve 2000. február 1. és 2005. december 31-e közötti peresített időszakban ennek a szigorú törvényi feltételnek. Ezt a perben a Pp. 164. § (1) bekezdése szerinti bizonyítási kötelezettség és bizonyítási teher szabályai szerint a felpereseknek kellett bizonyítaniuk, melyet a másodfokú bíróság helytállónan állapított meg és érdemi döntése meghozatalakor helyesen alkalmazott.

Az R. 22. §-a értelmében a Hszt. alkalmazásában fokozottan veszélyesnek az a szolgálati beosztás minősül, amelynek ellátásával kapcsolatos szolgálati tevékenység - a hivatásos szolgálattal járó általános kockázaton túl - életveszéllyel is járhat, illetve egészségkárosító kockázatok között kerül végrehajtásra, vagy a védelem csak egyéni védőeszköz állandó vagy tartós használatával valósítható meg. E beosztások körét a Hszt. (342. § (1) bekezdés d) pont), és az 1. számú melléklet tartalmazza. Az R. 25. § (1) bekezdése az 1. számú mellékletben meghatározott beosztásokban szolgálatot teljesítők szolgálati idejének 1,2-szeres számításához pedig további feltételként írja elő, hogy az egészségkárosító kockázatok között töltött szolgálatteljesítési idő elérje az R. 23. § (1) bekezdésében meghatározott mértéket, azaz a napi szolgálatteljesítési idő több, mint 50 %-át. Kiemelendő, hogy a 2006. január 1-től alkalmazandó szabályozás ezen feltétel fennállásától függetlenül jogosítja meghatározott pótlékban részesülőt a szolgálati idő kedvezményes számításában (R. 25. § (5) bekezdése szerint). A 2006. január 1-jét megelőző időszak tekintetében azonban mindezen együttes feltételek fennállásának kétséget kizáró bizonyítása elengedhetetlen volt és a felperesek érdekében állt (Pp. 164. § (1) bekezdés).

Az R. 25. § (1) bekezdése a szolgálati idő kedvezményes számításának feltételeit illetően csupán utal a R. 23. § (1) bekezdésében meghatározott mértékre (napi szolgálatteljesítési idő több, mint 50 %-a). Ezért téves jogértelmezés e feltételt szűkítően, a Hszt. 85. § (2) bekezdése szerinti csökkentett szolgálatteljesítési időhöz képest meghatározni, melyre a jogerős ítélet helyesen mutatott rá.

A perbeli iratokból kitűnően a felperesek 2001. augusztus 1-ig az akkor hatályos R. 36. §-a szerint „egyéb veszélyességi pótlékban” részesültek, majd 2001. augusztus 1-től 2002. május 31-ig külön szerződés alapján kizárólag azon napokra, amely napokon az egészségkárosító kockázatok között töltött idejük elérte az 50 %-ot, 2002. június 1-től az ekkor irányadó R. 36. § (2) bekezdése értelmében pedig a teljesített óránként. Az alperes ezen pótlék folyósítását 2003. augusztus 1-ével megszüntette, a megszüntető parancsok ellen a felperesek szolgálati panasszal nem éltek. Arra nézve pedig nincs perbeli adat, hogy a 99/2003.(VII.15.) Korm. rendelettel bevezetett „fokozottan veszélyes beosztás pótlékát” (módosított R. 36. §) az alperes megállapította részükre.

Mindezekre tekintettel - minthogy az egyéb veszélyességi pótlék szabályozása a perbeli időszakban eltérő volt - annak folyósítása tényéből egymagában a felperesek igényének jogalapjára nem lehet következtetést levonni. A bizonyítottság hiánya pedig a felperesek terhére esik.

A Hszt. perben alkalmazandó 329. § (1) bekezdésének c) pontja a szolgálati idő kedvezményes számítását, az 1,2-szeres szorzó alkalmazását illetően nem konkrét beosztásokat, hanem kifejezetten veszélyes szolgálatteljesítéseket sorolt fel. Ezért annak utolsó fordulata alapján általánosságban meghatározott „fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásokban szolgálatot teljesítőnek” is csak az minősíthető, aki az azt megelőző felsorolás szerinti („legnehezebb körülmények között szolgálatot teljesítő végrehajtói állomány”) minőséggel azonosan, azzal egyensúlyban ténylegesen fokozott igénybevételnek és veszélynek volt kitéve a beosztása ellátása során. Ez a perbeli esetben pedig nem volt megállapítható. A Hszt. végrehajtási rendeletében foglaltak ettől eltérő, kiterjesztő értelmezése ezért jogsértő.

A felperesek igényéről a perbeli időszakban hatályos jogszabályok alapján kellett döntenie. Azon körülmény folytán, hogy a Hszt. vonatkozó rendelkezése utóbb – a miniszteri indokolásban foglalt megfontolásból – módosult, a kedvezményre jogosultak körét a felperesekkel azonos beosztásúakra is kiterjesztették, nem ad alapot a Hszt. korábbi rendelkezésének, megelőzően az állomány tagja által sem vitatott értelmezésétől eltérő alkalmazására és visszamenőleges igényérvényesítésre.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet – jogszabálysértés hiányában – a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A pervesztes felpereseket kötelezte a Pp. 78. § (1) bekezdésének alkalmazásával az alperes felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére, míg a felülvizsgálati eljárás illetékét a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14. §-a értelmében – mivel a felperesek a 73/2009.(XII.23.) IRM rendelet 2. §-a alapján munkavállalói költségkedvezményre jogosultak – az állam viseli.

Budapest, 2011. szeptember 14.

Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. a tanács elnöke, Dr. Stark Marianna s.k. előadó bíró, Dr. Földényi Gyuláné s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági tisztviselő